

Sammanfattning

Samhall har sagt upp en arbetstagare av personliga skäl. Fråga om ogiltigförklaring av uppsägningen m.m. och anställningsskyddslagens tillämplighet på anställningen.

ARBETSDOMSTOLENDOM
2005-04-13
StockholmDom nr 43/05
Mål nr B 61/04**KLAGANDE**

P-A.W. i BOLLSTABRUK

Ombud och biträde enligt rättshjälpslagen: advokaten Per Larsson, Advokatfirman Abersten HB, Box 80, 851 02 SUNDSVALL

MOTPART

Samhall Midland AB, 556448-5620, Box 27705, 115 91 STOCKHOLM

Ombud: jur. kand. Mia Fransson, Almega AB, Box 16105,
103 22 STOCKHOLM**SAKEN**

Ogiltigförklaring av uppsägning m.m.

ÖVERKLAGAD DOM

Ångermanlands tingsrätts dom 2004-03-31 i mål T 2432-02

Tingsrättens dom, se bilaga.

P-A.W. har yrkat att Arbetsdomstolen, med ändring av tingsrättens dom, skall bifalla hans vid tingsrätten förda talan samt att Samhall Midland AB:s yrkande om ersättning för rättegångskostnader vid tingsrätten skall lämnas utan bifall. P-A.W. har förtydligt yrkandet om lön till att avse 103 095 kr efter avräkning av det belopp som tingsrätten dömt ut om 2 150 kr. Om Arbetsdomstolen finner att P-A.W. skall utge ersättning för rättegångskostnader vid tingsrätten har han yrkat att arvodet skall sättas ned, vid oförändrad utgång i huvudsaken, till 32 000 kr, vid annan utgång som innebär framgång delvis för P-A.W. till ett lägre belopp.

Samhall Midland AB (Samhall) har bestritt ändringsyrkandena.

Parterna har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader i Arbetsdomstolen.

Målet har avgjorts efter huvudförhandling. Vid denna har hållits nya förhör med P-A.W., S.W., O.B., A.M., T.E., E.R., K-Å.M., G.E. och I.E. Parterna har åberopat skriftlig bevisning.

Parterna har åberopat samma grunder som vid tingsrätten och har till utveckling av sin talan anfört i huvudsak detsamma som finns antecknat i tingsrättens dom, med de förtydliganden och tillägg som framgår av domskälen.

Domskäl

Tvisten

Tvisten i målet gäller om Samhall haft rätt att säga upp P-A.W. från hans anställning. Parterna är överens om att P-A.W:s anställning omfattas av det i målet aktuella kollektivavtalet.

P-A.W. har som grunder för sin talan åberopat i huvudsak följande. P-A.W:s anställning hos Samhall omfattas inte av anställningsskyddslagen men hela lagen skall tillämpas analogt. Det har inte förelegat saklig grund för uppsägning. Uppsägningen skall därför ogiltigförklaras enligt 34 § anställningsskyddslagen och P-A.W. har, enligt 38 § anställningsskyddslagen, rätt till allmänt skadestånd samt rätt till lön från och med juni 2001, eftersom han stått till arbetsgivarens förfogande sedan dess och alltjämt gör så. P-A.W:s anställning består, i enlighet med regleringen i 34 § andra stycket anställningsskyddslagen, till dess tvisten är slutligt avgjord. P-A.W. bestrider att han arbetsvägrat och i vart fall har han inte gjort det under de två senaste månaderna före uppsägningen varför Samhall, enligt 7 § fjärde stycket anställningsskyddslagen, inte haft rätt att säga upp P-A.W.

Som grunder för bestridandet har Samhall sammanfattningsvis åberopat följande. Samhall har haft rätt att säga upp P-A.W.. Den rättsliga bedömningen skall ske utifrån en analog tillämpning av 7 § anställningsskyddslagen, allmänna rättsgrundsatser och allmänna avtalsrättsliga principer samt praxis. Några bestämmelser om grunder för när uppsägning eller avskedande får ske finns inte i kollektivavtalet. Kollektivavtalets § 3 Allmänna bestämmelser reglerar emellertid frågor som rör arbetstagarens arbetsskyldighet, lojalitetsplikt samt vad arbetstagaren skall iaktta vid sjukfrånvaro. I kollektivavtalets § 18 Anställningens upphörande finns regler om uppsägningstid samt formföreskrifter om t.ex. hur en uppsägning skall gå till. Det bestrids att den s.k. tvåmånadersregeln i 7 § fjärde stycket anställningsskyddslagen är direkt tillämplig och det överlämnas till rättens prövning att avgöra om den kan tillämpas analogt i detta fall. Under alla omständigheter är det i målet fråga om kontinuerlig arbetsvägran, dvs. ett perdurerande förhållande, eftersom arbetsvägran pågick vid uppsägningen och även fortsatt fram till tidpunkten för huvudförhandlingen i Arbetsdomstolen.

Är den s.k. tvåmånadersregeln tillämplig?

P-A.W:s anställning hos Samhall omfattas inte av anställningsskyddslagen men det är ostridigt i målet att anställningen omfattas av det tillämpliga kollektivavtalets reglering.

Arbetsdomstolen har i sin rättstillämpning varit obenägen att analogivis tillämpa anställningsskyddslagens regler på anställningar som inte omfattas av lagen. Arbetsdomstolen har i ett avgörande (AD 1997 nr 109), som avsåg uppsägning av en arbetstagare hos Samhall, behandlat frågan om reglerna i 10 § andra stycket anställningsskyddslagen skulle tillämpas trots att anställ-

ningen ifråga inte omfattades av lagen. Bestämmelsen reglerar frågan om när uppsägning skall anses ha skett. Domstolen uttalade följande. De kollektivavtalslutande parterna har i avtalet om allmänna anställningsvillkor för arbetare som inte omfattas av anställningsskyddslagen på visst sätt reglerat uppsägningsförfarandet. De har därvid inte i avtalet tagit in någon mot 10 § andra stycket anställningsskyddslagen svarande bestämmelse. Däremot har de uttryckligen föreskrivit att vissa andra bestämmelser i anställningsskyddslagen skall tillämpas trots att lagen inte gäller för anställningen. Enligt Arbetsdomstolens mening kunde det mot den bakgrunden inte komma i fråga att tillämpa den aktuella bestämmelsen på anställningen. Frågan om när arbetstagaren fick del av uppsägningen fick enligt domstolen därför avgöras genom fri bevisprövning med beaktande av de föreliggande omständigheterna i det målet.

Arbetsdomstolen har i detta mål att ta ställning till om den s.k. tvåmånadersregeln i 7 § fjärde stycket anställningsskyddslagen skall vara tillämplig på P-A.W:s anställning hos Samhall. Arbetsdomstolen gör motsvarande bedömning som i 1997 års avgörande. Tvåmånadersregeln är en specialreglering som inskränker arbetsgivarens rätt att få åberopa omständigheter till grund för en uppsägning som arbetsgivaren känt till viss tid. Parterna i kollektivavtalet har i avtalet inte gjort någon hänvisning till denna bestämmelse eller tagit in någon motsvarande bestämmelse i avtalet. Mot denna bakgrund finner Arbetsdomstolen att den s.k. tvåmånadersregeln inte skall tillämpas vid bedömningen av om Samhall haft rätt att säga upp P-A.W..

Har Samhall haft rätt att säga upp P-A.W.?

Som Arbetsdomstolen redan konstaterat är anställningsskyddslagen inte direkt tillämplig på P-A.W:s anställning hos Samhall. Det tillämpliga kollektivavtalet reglerar vissa formella frågor i anledning av uppsägning och avskedande och utgår därmed från att uppsägning och avskedande kan ske men det innehåller inte några bestämmelser om grunder för uppsägning respektive avskedande. Parterna i målet synes dock haft som utgångspunkt att det anställningsskydd som gäller på arbetsmarknaden i övrigt också skall gälla arbetstagare i skyddat arbete hos Samhall samt att Samhall inte har rätt att säga upp en arbetstagare på grund av att han eller hon inte kan utföra vissa arbetsuppgifter på grund av det arbetshandikapp som är skälet till att arbetstagaren har anvisats arbete inom Samhall.

Arbetsdomstolen har i ett mål (AD 1985 nr 80) behandlat frågan om rätt för en stiftelse inom Samhall att avskeda en arbetstagare. Arbetsdomstolen uttalade i det målet bl.a. att avskedande måste under alla förhållanden kunna tillgripas vid sådana grova kontraktsbrott som enligt allmänna avtalsrättsliga principer berättigar en part i ett ömsesidigt förpliktande avtalsförhållande att häva avtalet och att avskedandeinstitutet i anställningsskyddslagen också bygger på den förutsättningen. Enligt Arbetsdomstolens mening bör dessa uttalanden vara vägledande även vid bedömningen av möjligheten att säga upp en arbetstagare hos Samhall. På motsvarande sätt som Arbetsdomstolen således fann i 1985 års avgörande måste det, oavsett om det skulle kunna finnas någon dold reglering av frågan i kollektivavtalet, vara möjligt att

kunna säga upp en arbetstagare hos Samhall vid sådana kontraktsbrott som enligt allmänna avtalsrättsliga principer berättigar en part i ett avtalsförhållande att, med viss skälig uppsägningstid, säga upp avtalsförhållandet. Uppsägningstiden är i kollektivavtalet reglerad till en månad.

Arbetsdomstolen övergår därför till att pröva om förhållandena varit sådana att Samhall haft rätt säga upp P-A.W..

Samhall har gjort gällande att P-A.W. har arbetsvägrat eller i vart fall varit olovligen frånvarande från arbetet efter den 6 juni 2001 och i övrigt anfört samma omständigheter som framgår av tingsrättens dom. P-A.W. har på samma sätt som i tingsrätten anfört att han hela tiden stått till arbetsgivarens förfogande men att han inte erbjudits lämpliga arbetsuppgifter, att hans funktionshinder utgjort hinder att utföra de arbetsuppgifter som ålagts honom, att arbetsuppgifterna ålagts honom för att få skäl att säga upp honom eller för att få honom att själv säga upp sig samt att han inte beordrats att återgå i arbete.

I målet är upplyst följande. Syftet med en anställning hos Samhall är att den skall vara rehabiliterande och personlighetsutvecklande. Målet är att individen om möjligt skall kunna erhålla en anställning på den reguljära arbetsmarknaden. För att nå syftena och målen ges de anställda om det är lämpligt möjlighet att prova olika arbeten för att Samhall skall kunna erbjuda arbetsuppgifter som passar individen.

Av utredningen i målet framgår att P-A.W., efter en sjukskrivningsperiod, återkom till arbetet i mitten av maj 2001 och att han i tiden därefter erbjudits olika arbetsuppgifter samt att han efter tre dagars arbete på Återvinnings i Kramfors i början juni 2001 inte utfört något arbete för Samhalls räkning. Enligt vad han själv har berättat uppgav han för Samhall att skälet till att han lämnade Återvinnings i Kramfors i juni 2001 var att han var förkyld men att det riktiga skälet var att han inte klarade av arbetet på grund av sina skador i foten. I målet är, på samma sätt som i tingsrätten, följande utrett om händelseförloppet efter juni 2001. Det har inte förekommit någon kontakt mellan Samhall och P-A.W. förrän i december 2001 i och med Samhalls brev till P-A.W., vilket ledde till ett telefonsamtal mellan P-A.W. och E.R., och därefter inte förrän ytterligare cirka ett halvår senare genom det hembesök som Samhall gjorde i juli 2002 och det sammanträffande som skedde en tid därefter.

Arbetsdomstolen finner genom utredningen i målet utrett att de kontakter som varit mellan Samhall och P-A.W. syftat till att få P-A.W. att återgå i arbete och inte som P-A.W. gjort gällande att förmå honom att själv säga upp sig.

Domstolen behandlar här efter frågan om P-A.W. erbjudits arbetsuppgifter som han med hänsyn till sina funktionshinder inte haft möjlighet att utföra. Arbetsdomstolen finner inte anledning att ifrågasätta P-A.W:s uppgifter om att just de arbetsuppgifter han tilldelades på Återvinnings i Kramfors inte passade honom på grund av den fotskada han har. I likhet med tingsrätten

finner dock Arbetsdomstolen inte visat att P-A.W. haft någon godtagbar anledning att utebli från arbetet på grund av sina fysiska handikapp. Han har inte ens själv påstått att han upplyst någon företrädare för Samhall att det var hans fotskada som var skälet till att han uteblev från arbetet.

Arbetsdomstolen anser att det måste anses ha ålegat P-A.W. att upplysa arbetsgivaren om skälet till hans utevaro och att medverka till att hitta arbetsuppgifter som passade honom. Arbetsdomstolen delar tingsrättens bedömning att det i målet får anses utrett att det på verksamheterna i Nyland eller Kramfors fanns arbetsuppgifter som P-A.W. trots sina fysiska funktionshinder kunnat klara av att utföra. Han har dock valt att utebli och har inte tagit någon kontakt med sin arbetsgivare. Det är å andra sidan även anmärkningsvärt att Samhall, med det uppdrag Samhall har, inte tagit någon som helst kontakt med P-A.W. under hela hösten 2001 för att försöka reda ut situationen.

Fråga är därutöver hur P-A.W:s agerande efter uppsägningen i augusti 2002 skall bedömas. P-A.W. sades upp den 26 augusti 2002 med en månads uppsägningstid. Samhall har åberopat att fortsatt arbetsvägran förelegat efter uppsägningen. Samhall yrkade vid tingsrätten, med stöd av 34 § tredje stycket anställningsskyddslagen, att tingsrätten skulle interimistiskt besluta att P-A.W:s anställning skulle upphöra vid uppsägningstidens utgång eller vid den tidpunkt som rätten bestämde. Tingsrätten fann i beslut den 12 december 2002 med tillämpning av anställningsskyddslagen att de faktiska omständigheterna var stridiga i målet och att det därför inte fanns förutsättningar att bifalla Samhalls yrkande varför tingsrätten lämnade det utan bifall. Som Arbetsdomstolen redan konstaterat omfattas dock inte P-A.W:s anställning av regleringen i anställningsskyddslagen. Av samma skäl som anförts tidigare angående tillämpligheten av den s.k. tvåmånadersregeln anser Arbetsdomstolen att inte heller specialregleringen i 34 § andra och tredje styckena är tillämplig i målet. Arbetsdomstolen finner därför inte att P-A.W:s anställning på grund av regleringen i anställningsskyddslagen bestått under tvisten i målet (jfr. AD 1979 nr 146). Enligt Arbetsdomstolen mening saknar därför frågan hur P-A.W. agerat i tiden efter att uppsägningstiden löpt ut, betydelse för bedömningen av frågan om Samhall haft rätt att säga upp honom.

Arbetsdomstolen finner således att P-A.W. uteblivit från arbetet under en period om drygt ett år – efter den 6 juni 2001 till uppsägningen i augusti 2002 – och att Samhall under denna tid uppmanat honom att ta kontakt och att återgå i arbete och att P-A.W. underlåtit att följa arbetsgivarens uppmaningar och medverka till att hitta för honom lämpliga arbetsuppgifter. Enligt Arbetsdomstolens mening kan det inte råda någon tvekan om att P-A.W:s utevaro och brist på medverkan går utöver vad Samhall som arbetsgivare kan anses skyldig att tåla. Samhall måste därför anses ha haft rätt att upplösa anställningsförhållandet. P-A.W:s agerande får anses utgöra ett sådant kontraktsbrott som enligt allmänna avtalsrättsliga principer berättigat Samhall att säga upp anställningsavtalet.

Tingsrättens domslut skall följaktligen fastställas.

Rättegångskostnader m.m.

P-A.W. skall vid denna utgång ersätta Samhalls rättegångskostnader också i Arbetsdomstolen. För det fall Arbetsdomstolen skulle fastställa tingsrättens dom har P-A.W. yrkat att Arbetsdomstolen skall sätta ned ombudsarvode vid såväl tingsrätten som i Arbetsdomstolen till ett belopp som motsvarar timkostnadsnormen enligt rättshjälpslagen, dvs. 1 000 kr per timme exklusive mervärdesskatt. Samhalls yrkade arvode motsvarar en kostnad om 1 600 kr per timme exklusive mervärdesskatt. Arbetsdomstolen finner att Samhalls kostnader såvitt avser yrkade ombudsarvoden får anses skäligen.

Domslut

1. Arbetsdomstolen fastställer tingsrättens domslut i överklagade delar.
2. P-A.W. skall ersätta Samhall Midland AB för dess rättegångskostnader i Arbetsdomstolen med fyrtyotusenniohundratio (40 910) kr, varav 28 800 kr avseende ombudsarvode, med ränta enligt 6 § räntelagen på det förstnämnda beloppet från dagen för denna dom till dess betalning sker.
3. Arbetsdomstolen fastställer ersättning enligt rättshjälpslagen åt Per Larsson för det biträde han lämnat P-A.W. i Arbetsdomstolen till fyrtyotretusenettiohundranittio (43 190) kr, varav 31 250 kr för arbete, 5 575 kr för tidspillan och 6 365 kr för utlägg. Av det förstnämnda beloppet utgör 7 990 kr mervärdesskatt.

Ledamöter: Cathrine Lilja Hansson, Dag Ekman, Berndt Molin, Björn Müntzing, Håkan Torngren, Thomas Fredén och Henry Sjöström. Enhälligt.

Sekreterare: Inge-Marie Nilsson

Tingsrättens dom (ledamot: Kennet Svensson)

YRKANDEN M M

P-A.W. har yrkat att av Samhall Midland AB (nedan Samhall) den 26 augusti 2002 gjord uppsägning av hans anställning hos bolaget skall förklaras ogiltig och att Samhall förpliktas att betala skadestånd till honom avseende kränkning med 50 000 kr jämte ränta enligt 4 § 3 st. och 6 § räntelagen. P-A.W. har därjämte yrkat ersättning för lön under juni – december 2001 med 105 245 kr (15 035 kr per månad), under år 2002 med 184 500 kr (15 375 kr per månad), under år 2003 med 188 580 kr (15 715 kr per månad) och under januari 2004 med 15 715 kr. P-A.W. har yrkat ränta på respektive månadsbelopp enligt 6§ räntelagen fr o m den 27 i varje månad t o m den 31 januari 2004. För tiden därefter och tills betalning sker har han yrkat ränta enligt 6 § räntelagen på 494 040 kr.

Samhall har bestritt yrkandena. Yrkade belopp för utebliven lön har vitsordats som i sig skäliga liksom yrkad ränta. Samhall har inte vitsordat något skadeståndsbelopp som i sig skäligt.

Samhall har yrkat ersättning för rättegångskostnader.

GRUNDER

P-A.W.

P-A.W. har varit anställd hos Samhall sedan år 1993. Den 26 augusti 2002 sade Samhall skriftligen upp P-A.W. från anställningen av personliga skäl. P-A.W. har inte arbetsvägrat vid något tillfälle och det saknas därför saklig grund för uppsägningen. P-A.W. har sedan många år fysiska problem på grund av skador i rygg, axlar och en fot. Detta var också skälet till att han anställdes i Samhall, eftersom han inte kan utföra vissa arbetsuppgifter. Hans arbete måste anpassas till skadorna. Trots vetskap om detta har Samhall tilldelat P-A.W. olämpliga arbetsuppgifter som hans handikapp utgjort hinder mot. P-A.W. har inte varit skyldig att utföra sådana arbetsuppgifter. Samhall har medvetet ålagt P-A.W. dessa arbetsuppgifter för att få en möjlighet att säga upp honom eller att få honom att själv säga upp sig. P-A.W. har sedan juni 2001 stått till Samhalls förfogande men har inte erbjudits lämpligt arbete, med ett undantag vilket ligger i tiden efter uppsägningen. P-A.W. har tidigare varit yrkesverksam som skogsarbetare och ådrog sig i mitten av 1980-talet allvarliga förslitningsskador i axlarna. 1985 fick han därför anställning med lönebidrag vid en ridskola i Sollefteå och senare på en ridskola i Kramfors. 1993 överfördes denna verksamhet till Samhall. I september 1994 sjukskrevs P-A.W. p g a besvär i höger fot. Han hade ett skärande smärttillstånd och kunde inte belasta foten. P-A.W. opererades i foten. Den 17 augusti 1995 hade Försäkringskassan ett samtal med E.R. hos Samhall, som informerades bl a att P-A.W. borde ha ett arbete han kunde utföra sittande. Det gjordes även en rehabiliteringsutredning i anledning av P-A.W:s fotoperation. E.R. deltog i utredningen. P-A.W. var

sjukskriven till den 10 oktober 1995. När P-A.W. återvände till arbetet uppstod problem. Samhall ville att han skulle arbeta i en verkstad i Kramfors i stället för på ridskolan, där han ville arbeta. P-A.W. trodde inte han skulle klara arbetet i verkstaden och hotades då med uppsägning. Samhall hade emellertid förvärvat firman O.M:s Allstäd och P-A.W. kunde beredas arbete där. Städgruppen där P-A.W. ingick hade uppdrag i Kramfors och Sollefteå. P-A.W. placerades i Sollefteå. I augusti 1997 provade P-A.W. att arbeta med egen verksamhet men återgick den 15 november 1997 till Samhall och städarbetet, som var ett lämpligt arbete för honom. P-A.W:s skador har inte förändrats under den tid han varit anställd hos Samhall. År 1999 blev han långtidssjukskriven på grund av sin axelskada och friskskrevs den 15 maj 2001. I mitten av maj 2001 ringde P-A.W. upp E.R. och de var överens om att det var fel att friskskriva P-A.W. De bestämde ett möte den 25 maj 2001, vilket dock ställdes in. Före sjukskrivningen hade P-A.W. arbetat i städgruppen i Sollefteå, vilket för hans del innebar städning hos Volvo. P-A.W. trodde att han skulle få återgå till detta arbete. P-A.W. inställde sig den 1 juni 2001 på Samhalls kontor i Sollefteå, tillsammans med sin dotter som också var anställd på Samhall. P-A.W. sammanträffade med A.M., som uppgav att P-A.W. inte skulle arbeta i städgruppen i Sollefteå. Han beordrades att bege sig till Samhalls kontor i Kramfors. P-A.W. var inte nöjd men begav sig till Kramfors och träffade E.R., som uppgav han inte kunde räkna med att få återgå till någon städgrupp inom Samhall. P-A.W. fick inte veta orsaken till detta. Däremot uppgavs att P-A.W. skulle arbeta i Samhalls verkstad i Nyland. P-A.W. besökte verkstaden men konstaterade att han inte skulle klara av arbetet där. P-A.W. erbjöds då städarbete, vilket dock skulle ske på Återvinningen i Kramfors. Efter några dagars arbete på Återvinningen gjorde fotskadan sig påmind, vilket berodde på att arbetsuppgifterna förutsatte förflyttningar i trappor som hans fot inte tålde. P-A.W. har inte erhållit någon lön från Samhall för de dagar – 1, 5 och 7 juni 2001 – han arbetade på Återvinningen. P-A.W. kontaktade E.R. och förklarade att han inte klarade av arbetet. E.R. uppgav då att P-A.W. skulle arbeta i verkstaden han nyss besökt. P-A.W. uppfattade inte detta som en order utan som ett konstaterande. Ingen av de erbjudna arbetsplatserna innehöll arbete som han kunde klara av och P-A.W. var tvungen att återvända hem. P-A.W. framförde att han ville arbeta med städning och påpekade att det fanns städuppgifter inom Samhall som han kunde klara av. Under juni och juli 2001 sökte P-A.W. förgäves telefonkontakt med E.R. P-A.W. fick inga order om att inställa sig hos Samhall. Under hösten 2001 förekom inga kontakter mellan P-A.W. och Samhall. P-A.W. uppfattade att han stod till Samhalls förfogande. I slutet av 2001 fick P-A.W. ett rekommenderat brev från Samhall, i vilket det erinrades att han varit frånvarande från arbetet under lång tid och angavs han skulle kontakta Samhall. Under försommaren 2002 gjorde Samhall ett hembesök hos P-A.W., som uppfattade att syftet var att få honom att säga upp sig. P-A.W. fick inga förslag på möjliga arbeten och ingen order att inställa sig. I augusti 2002 blev P-A.W. kallad till Samhall i Kramfors. Orsaken till mötet var inte att diskutera arbetsuppgifter. Syftet var att P-A.W. skulle säga upp sig själv. P-A.W. gjorde inte det och blev då uppsagd. P-A.W. väckte sedan talan mot Samhall och har även därefter stått till bolagets förfogande för arbetsuppgifter han kunnat utföra. P-A.W. tog under försommaren 2003 själv initiativ till arbete vid idrottsföreningen

Graningealliansen. P-A.W. kontaktade själv föreningen och tog upp frågan Samhall, som i och för sig accepterade förslaget. Saken stupade på oenighet vilken verkan detta skulle få på P-A.W:s yrkanden i detta mål. Sammanfattningsvis har Samhall Midland inte saklig grund för uppsägningen den 26 augusti 2002 som därför skall ogiltigförklaras. P-A.W. har skador i rygg, axel och fot vilka utgjort ett hinder att utföra de arbetsuppgifter Samhall erbjudit honom. Samhall har ett särskilt åtagande att anpassa arbetet åt sina anställda till de handikapp de har. Det är inte rimligt att som personliga skäl för uppsägningen åberopa att P-A.W. inte arbetat med arbetsuppgifter som han inte kunnat utföra på grund av sina skador. Vidare har inte P-A.W., varken muntligen eller skriftligen, av Samhall beordrats att arbeta. Om domstolen skulle finna att P-A.W. arbetsvägrat har han i vart fall inte gjort detta under det två sista månaderna före uppsägningen. Samhall har därför enligt 7 § 4 st. lagen om anställningsskydd (LAS) inte rätt att säga upp honom. Mellan P-A.W. och Samhall gäller ett kollektivavtal men reglerna i LAS är analogt tillämpliga. P-A.W. har rätt till skadestånd för kränkning med skäligt belopp. P-A.W. har inte hållit den lön han varit berättigad till sedan juni 2001. Eftersom uppsägningen är ogiltig har han rätt till ersättning för inkomstförluster sedan juni 2001.

Samhall

Samhall ägs av staten och har till uppgift att skapa meningsfullt och utvecklande arbete för personer med arbetshandikapp. Samhall har ca 25 000 anställda i Sverige, varav majoriteten är anvisade av länsarbetsnämnden. De anvisade personerna har svårt att få arbete på den vanliga arbetsmarknaden p.g.a. fysiska eller psykiska besvär. Samhalls arbetstagare omfattas inte av LAS. Enligt förarbeten, doktrin och praxis skall dock LAS i vissa avseenden tillämpas analogt. I övrigt skall bedömningen ske enligt gällande kollektivavtal och allmänna rättsgrundsatser. Enligt gällande kollektivavtal mellan parterna skall arbetstagare utföra de arbetsuppgifter som är förenade med anställningen. Förhållandet mellan parterna grundar sig på ömsesidig lojalitet och förtroende. Giltig frånvarorsak skall snarast anmälas till företaget, som också skall underrättas om beräknad återkomst till arbetet. Det finns också regler om sjukanmälan e.t.c. Samhalls uppdrag och affärsidé går ut på att ge handikappade möjlighet att prova olika arbetsuppgifter. Målsättningen är att hitta ett arbete som är särskilt anpassat för personer med handikapp och få ut dem på den vanliga arbetsmarknaden. För att kunna nå denna målsättning är arbetskyldigheten för de anställda vidsträckt. Arbetstagaren har ingen ovillkorlig rätt att få stanna kvar på samma arbetsplats eller få utföra samma arbetsuppgifter under hela sin anställning. Samhall samråder dock alltid med arbetstagarna för att hitta lämpliga sysslor. Det åligger den enskilde arbetstagaren att vara aktiv i sin rehabilitering. P-A.W. har haft arbetsskyldighet på de olika arbetsplatser och arbetsuppgifter han anvisats och beordrats att utföra. P-A.W. tackade ja till anställning hos Samhall år 1993 i samband med att Samhall tog över verksamheten vid en ridskola i Kramfors. P-A.W. har vid två tillfällen sökt sig utanför Samhall, som hjälpt P-A.W. bl a att starta ett eget företag. Det aktuella anställningsavtalet skrevs 1997 när P-A.W. återgick till Samhall. I avtalet anges inte några särskilda arbetsuppgifter eller någon yrkesbenämning men

det framgår vilket kollektivavtal som gäller. P-A.W. har haft en vidsträckt arbetsskyldighet. P-A.W. har varit sjukskriven under längre perioder på grund av fotbesvär. Han var också sjukskriven från augusti 1999 – 13 maj 2001 p.g.a. en utsliten axel. Bakgrund till denna sjukskrivning är att P-A.W. arbetade hos O.B:s Allstöd i Kramfors, vilken verksamhet Samhall bedrev. O.B., som var P-A.W:s närmaste chef, pensionerades under 1999. K.F. och A.M. anställdes som personalchefer. De undersökte vilka städuppdrag Samhall hade. Man såg att av Volvo, där P-A.W. arbetade, hade Samhall betalt för en timmes städning per dag. P-A.W. städade på Volvo åtta timmar per dag och fick betalt av Samhall för en heltidsanställning. Samhall har möjlighet att individbasera arbetstiden utifrån den anvisades handikapp. I P-A.W:s fall ansåg man att arbetet skulle ta 1,5 timme. Han kunde dock inte få arbeta åtta timmar på Volvo. Det finns flera skäl till detta. Samhall erhåller statsbidrag, det blir fråga om illojal konkurrens och andra arbetstagare reagerar. Sådana förhållanden kan anmälas till ett kontraktsråd. A.M. tog upp saken med P-A.W., som blev väldigt arg. Det förklarades för P-A.W. att han var tvungen att även delta i Samhalls mobila städgrupp. P-A.W. vägrade att göra detta och sjukskrev sig i augusti 1999 för axelbesvär. När P-A.W. den 13 maj 2001 blev friskskriven för axelbesvären inställde han sig i Sollefteå på det städuppdrag han tidigare haft. Han fick då på nytt beskedet att han var tvungen att ingå i den mobila städgruppen. P-A.W. vägrade att utföra dessa sysslor. Med hänsyn till P-A.W:s problem med axlarna och en fot samt att det av läkarintyg m.m. framgick att det inte var lämpligt med städarbete, ansåg Samhall det viktigt att P-A.W. fick prova andra arbetsuppgifter. Det två sista sjukintygen innan P-A.W. blev friskskriven angav att P-A.W. inte kunde sköta vare sig moteringsjobb eller den städning han nu utförde samt att sjukpensionering var på tal. För att hitta en konstruktiv lösning kontaktades enhetschefen E.R., som skulle försöka hitta andra sysslor åt P-A.W. E.R. och P-A.W. kom överens om att P-A.W. skulle prova andra arbeten inom Samhall. E.R. beordrade i slutet av maj 2001 P-A.W. att åka till enheten i Nyland där ett brett utbud av olika arbetsuppgifter finns, såsom vaktmästeri, städning, montering m.m. Chefen i Nyland, I.E., skulle ta emot P-A.W. som dock aldrig kom dit. Han vände på vägen dit, eftersom han inte kände för att arbeta där. E.R. erbjöd då P-A.W. att arbeta på Återvinningen i Kramfors. P-A.W. arbetade där tre dagar. P-A.W. kom dock inte den 1 juni 2001 som var den första arbetsdagen. P-A.W. ringde och uppgav att han hade problem med bilen. Nästa arbetsdag den 5 juni kom P-A.W. till arbetet och det diskuterades att P-A.W. skulle prova olika arbetsuppgifter. P-A.W. fick handledning av C.B. Efter den 6 juni 2001 uteblev P-A.W. från arbetet utan att meddela någon om detta. Han uppgav heller inte några skäl för sin bortavaro. Återvinningen i Kramfors är en stor arbetsplats i två plan. På nedre plan finns snickeri, väveri, måleri, smedja, tvätterier m.m. På övre plan finns butikslokaler, tryckeri, kontor, personalutrymmen m.m. Det finns stor möjlighet att prova olika arbetssysslor. Många personer med stora handikapp arbetar där. P-A.W. har inte haft godtagbara skäl att vägra arbeta i Nyland eller Kramfors. Arbetsuppgifterna där är inte mindre kvalificerade, ger inte sämre lön och innebär inte längre resväg för P-A.W. Hans förklaring i efterhand till frånvaron var att han p.g.a. förkylning inte kunde inställa sig på Återvinningen i Kramfors. Senare har hans ombud i brev påstått att det berodde på ryggbesvär. P-A.W:s förklaringar är en efterhandskonstruktion.

P-A.W. har inte inkommit med några sjukintyg som styrker påstådda problem. Först i ombudets yttrande till tingsrätten har Samhall fått kännedom, att orsaken till att P-A.W. uteblev från arbetet på Återvinningen var en fotskada. Samhall har haft kännedom om P-A.W:s olika problem. Dessa är dock inte orsaken till att P-A.W. inte fortsatte arbeta på återvinningen i Kramfors. Journalerna avseende P-A.W:s fotskada är från åren 1994-1995. Samhall har inte känt till att skadan påverkat P-A.W. i sådan grad att han inte ens kunnat vara på arbetsplatsen och prova olika sysslor. Enligt en journalnotering i november 1999 ansåg P-A.W. att foten blivit bättre efter operationen. Därefter finns ingen dokumentation avseende fotbesvären. Samhall har aldrig haft någon avsikt att tilldela P-A.W. arbetsuppgifter han inte klarat av utan har försökt få honom att prova olika arbetsuppgifter. E.R. sökte i juni 2001 P-A.W. per telefon för att få en förklaring till att han uteblev från Återvinningen i Kramfors. Samhall skickade också två brev till P-A.W. Den 7 december 2001 fick P-A.W. ett rekommenderat brev från E.R. där det angavs att han varit frånvarande under mycket lång tid och att P-A.W. omgående skulle kontakta E.R. P-A.W. ringde och meddelade att han var förkyld men att han sedan tänkte återgå till arbetet. P-A.W. gjorde inte det och ytterligare ett brev skickades till honom, där man förtydligade att det betraktades som olovlig frånvaro och att P-A.W. måste uppvisa ett sjukintyg. Under våren 2002 sammanträffade E.R. och P-A.W. av en händelse. P-A.W. lovade på nytt att återgå i arbete, vilket löfte inte hölls. I juli 2002 togs ärendet över av personalavdelningen på Samhall. Personalledaren K-Å.M. gjorde den 10 juli 2002 ett hembesök hos P-A.W. Syftet var att få P-A.W. att återgå till arbete. Det påpekades också att det var allvarligt att olovligt utebli från arbetet. Den 14 augusti 2002 hölls ett möte med P-A.W. på Samhalls kontor i Kramfors. Det påpekades på nytt att Samhall såg allvarligt på hans utevaro och P-A.W. fick olika alternativ på sysslor. Man erbjöd honom arbete i Nyland och på Återvinningen i Kramfors, vilket var att likställa med en order att infinna sig. När inte P-A.W. heller nu återkom till arbetet sades han upp den 26 augusti 2002. Redan i Samhalls svaromål klargjordes för P-A.W. att han var arbetsskyldig, eftersom han yrkat att uppsägningen skulle förklaras ogiltig. P-A.W. uppmanades att omgående, senast den 25 november 2002, inställa sig på arbetet. Detta skedde inte. I slutet av december 2002 gjordes nya försök att få P-A.W. i arbete och man kom överens att P-A.W. den 7 januari 2003 skulle inställa sig på Återvinningen i Kramfors. P-A.W. har fortfarande inte inställt sig på sitt arbete. Han har ingen bra förklaring, inget sjukintyg och hans handikapp utgör inget hinder att prova olika arbeten. Samhall ordnade att P-A.W., vilket han ville, skulle få arbeta vid Graningealliansen. P-A.W. krävde dock att få ytterligare ekonomisk kompensation för att inställa sig. Samhall erbjöd då P-A.W. bussbiljetter till arbetet inledningsvis men P-A.W. har inte visat någon vilja att inställa sig. Grunderna för Samhalls bestridande är att uppsägningen gjorts i enlighet med gällande kollektivavtal, en analog tillämpning av 7 § LAS, allmänna rättsgrundsatser samt den praxis som finns. En person som efter tillsägelser inte inställer sig på arbetsplatsen visar en nonchalans som inte kan accepteras. Uppsägningen har varit sakligt grundad, eftersom P-A.W. varit olovligt frånvarande från arbetet alltsedan den 6 juli 2001. P-A.W. har inga giltigaskäl för sin frånvaro och har trots tillsägelse inte återgått i arbete eller kommit till olika möten, vilket är att

betrakta som en ordervägran. P-A.W. har beretts arbetsuppgifter inom ramen för vad han klarar av. Samhall har anpassat arbetet till hans handikapp. P-A.W:s påstådda besvär har inte utgjort något hinder i arbetet. Samhall har inte haft några omplaceringsmöjligheter, det finns inga andra arbetsuppgifter att tillgå. P-A.W:s arbetsvägran består alltså och han har inte visat någon vilja att prova några av de arbeten som Samhall har. 7 § 4 st LAS är inte direkt tillämplig i detta fall. Gällande kollektivavtal har ingen motsvarande bestämmelse. Under alla omständigheter är det fråga om kontinuerlig arbetsvägran, d v s ett perdurerande förhållande, eftersom arbetsvägran pågick vid uppsägningen och alltså. Eventuellt skadestånd skall jämkas kraftigt i första hand till 0 kr, eftersom P-A.W. själv medverkat till den uppkomna situationen genom sitt agerande och sin arbetsvägran. P-A.W. har inte stått till Samhalls förfogande och är därför inte berättigad till någon lön. Om en arbetstagare av någon anledning inte vill utföra anvisat arbete eller av annat skäl inte står till arbetsgivarens förfogande föreligger ingen skyldighet att utbetala lön. Under alla omständigheter skall den ersättning som P-A.W. uppburit i form av a-kassa, socialbidrag, annan ersättning eller lön han erhållit avräknas. P-A.W. har för tiden den 1, 5 och 6 juni 2001 erhållit lön från Samhall.

DOMSKÄL

P-A.W. har som skriftlig bevisning åberopat journalhandlingar avseende fotskada, brev från Samhall till advokaten L. samt vissa uppgifter i Samhalls svaromål.

Samhall Midland har som skriftlig bevisning åberopat brev till P-A.W. den 7 december 2001, brev från P.L. den 21 augusti 2002, telefonanteckningar från telefonsamtal med P-A.W. 20 december 2002 – 8 januari 2003, sjukintyg avseende P-A.W. samt underlag för löneutbetalning.

P-A.W. har på egen begäran hörts under sanningsförsäkran. På hans begäran har O.B. och S.W. hörts som vittnen. Samhall har åberopat vittnesförhör med A.M., T.E., E.R., K-Å.M., G.E. och I.E.

De som hörts i målet har berättat följande.

P-A.W.: Han städade ca ett halvår för O.B. i Kramfors innan verksamheten övertogs av Samhall. Han utförde all möjlig städning. O.B. tog hänsyn till hans problem och skador. Han behövde t.ex. inte vara med på trappstädning. Han har problem med ena foten och sina axlar. Hans fotskada blev inte bättre efter operationen 1995. Enligt läkaren skulle han inte anstränga foten. Han skulle bl.a undvika trappor. Nästa steg var att steloperera foten. Han har talat med E.R. om fotskadan. Under tiden hos Samhall fick han ökat problem med höger axel och åt medicin. Han skall undvika att använda armarna över axelhöjd. Han hade arbetat i flera månader under 1999 när K.F. och A.M. besökte honom på arbetet på Volvo. De ville att han skulle förflyttas till en ramverkstad. Han svarade att han inte ville flytta till någon verkstad och uppgav att han skulle fortsätta med det jobb som han hade. Han fick inget erbjudande om att börja på den mobila städgruppen. Han hade gärna deltagit

i den mobila städgruppen. Vid denna tidpunkt arbetade han med städning vid flera olika arbetsplatser, bl.a. Volvo, Olja och Sanitet, Skogsbruksskolan och Teletel. Efter K.F:s och A.M:s besök blev han sjukskriven och friskskrevs i maj 2001. Han skulle träffa Försäkringskassan och Samhall i slutet av maj för att diskutera sjukbidrag, halvpension eller något sådant. Friskskrivningen gjorde dock att försäkringskassan försvann ur bilden. Efter sjukskrivningen inställde han sig i Sollefteå den 1 juni 2001 för att börja i städgruppen. Han hade också sällskap med sin dotter. Han hade ingen förhoppning att återfå sitt tidigare jobb på Volvo, då han blivit informerad innan sjukskrivningen att han inte kunde fortsätta att arbeta där. A.M. kom in och frågade vad han gjorde där. M. sa att han skulle vara i Kramfors. Han erbjöds inga arbetsuppgifter i Sollefteå och fick uppfattningen att det saknades folk i Kramfors. Han ringde och talade med R. som sa att han skulle komma ner till Kramfors, vilket han gjorde. Han hade ett otrevligt samtal med R., som uppgav att han skulle arbeta på verkstaden i Nyland. Han frågade R. varför han inte fick fortsätta städa, men R. ville inte förklara varför. Han uppgav för R. att han inte ville börja arbeta på verkstaden. De hade haft samma diskussion 1995 och han berättade för R. att han inte kunde arbeta där p g a att han mår psykiskt dåligt och har problem med fysiska skador. R. uppgav då att han var tvungen att säga upp sig. R. sa även att han aldrig skulle få något städjobb, men ville inte förklara varför. R. sa aldrig vad han skulle göra på verkstaden i Nyland, han fick tydligen göra vad han ville. R. frågade inte heller vad han hade för önskemål. Han uppgav till slut att han skulle åka och titta på verkstaden i Nyland. Han åkte men vände i Bollstabruk, eftersom han inte orkade försätta. Han åkte dock till verkstaden senare samma dag eller möjligen dagen efter. Han kom dit på eftermiddagen. Det fanns inga personer där förutom en kvinna som satt vid ett bord. Han satte sig ned och talade med kvinnan. Kvinnan sa att alla andra var på ett veckomöte. Han var kvar i 30-45 minuter och tittade runt. Verkstaden var vad han hade föreställt sig. Det fanns bl a ett långbord rakt fram, ett kontor direkt till vänster och en målningsavdelning längre ner till vänster. Därefter gick han och åkte till R. Anledningen till att han inte ville arbeta på verkstaden i Nyland var att han mår psykiskt dåligt när han arbetar bland mycket folk. Han har alltid arbetat själv. Han behöver också omväxlande arbeten vilket framgår av sjukintygen. Han berättade på nytt för R. att han inte ville arbeta i Nyland, eftersom han mår dåligt. R. blev arg och sa till honom att åka till Återvinnningen istället, där han skulle träffa en person som hette C. och hjälpa honom att städa. Alternativet var att säga upp sig. Han uppgav att han inte trodde att det skulle fungera för foten i trapporna, men att han skulle prova. Han avsåg att under några veckor prova på arbetet och endast arbeta halvtid. Han kände till Återvinnningen sedan tidigare och visste därför att verksamheten bedrevs i en byggnad med tre våningar. Han var på Återvinnningen i tre dagar och hjälpte C. att städa. C. sa att det endast tog 45 minuter att städa hela huset. Han var tvungen att förflytta sig mellan planen hela tiden, bl a är matsalen och omklädningsrumme högst upp. Han kände av foten redan första dagen. Det blev värre den andra dagen och den tredje dagen var foten illa därän. Det kändes som knivar i foten. Han åkte därför hem och sa till de övriga anställda att han var förkyld och att han inte skulle återvända. Han bad även att de skulle hälsa det till chefen G.E. Han ville inte berätta för dem om sina fotproblem. Inom sex dagar ringde han till R. och berättade att foten inte

klarade av arbetet på Återvinnningen. R. sa då att han skulle till verkstaden i Nyland, eftersom det var det enda jobb de hade. Han uppgav att han ville städa och att han inte tänkte åka till verkstaden i Nyland. Han sa också att R. fick höra av sig när de hittat något jobb som han klarade av. Han erbjöd sig även att åka runt och höra på olika företag, vilket R. inte accepterade. Han har inte varit sjukskriven sedan dess. Han visste vad han hade för problem och kontaktade därför inte någon läkare. Efter någon vecka sökte han R. per telefon och lämnade även ett meddelande på dennes telefonsvarare. R. återkom dock aldrig. Han träffade vid något tillfälle R. av en händelse. R. ville att han skulle komma in till kontoret för att skriva på papper. Han löste senare ut ett brev som han trodde innehöll ett erbjudande om arbete. I brevet angavs dock att han skulle kontakta R. för att förklara sin frånvaro. Han ringde dock aldrig upp R., eftersom han förstod att R. bara ville att han skulle säga upp sig. Sedan besökte två tjänstemän från Samhall honom i hemmet. De erbjöd inget arbete utan undrade varför han var hemma. Han förklarade att han inte hade något arbete att gå till. De planerade då ett nytt möte som även R. skulle vara med på, vilket hölls ca 1,5 månad senare. R. var dock inte med på det mötet. Han blev anklagad och blev uppmanad att skriva under en uppsägning och blev upplyst att han inte fick lämna rummet förrän han skrivit under. Han vägrade skriva under och uppfattade att syftet med mötet endast var att få honom och säga upp sig, inte för att försöka hitta ett jobb. Han hotade med att anlita juridisk hjälp och därefter kom en uppsägning per post. Ingen har uppmanat honom att återgå till arbetet. Han själv har förklarat att han vill återgå till sitt tidigare jobb. Efter uppsägningen hörde han att Graninge Alliansen inte kunde hålla sina skidspår i trim, varvid han kontaktade föreningen. Han fick gärna börja arbeta där. Detta var ett arbete som han klarade av och han behövde pengar, eftersom han inte haft några inkomster under tre år. Han vill dock ha ersättning av Samhall innan han tog arbetet på Graninge Alliansen. Han har sålt alla saker som han tidigare köpt för att klara sig och ville därför ha kompensation av Samhall för alla år som han inte hade fått lön. Samhall krävde att han avstod från alla anspråk. Han blev kontaktad i januari 2003 av R. och beordrad att inställa sig till möte på Återvinnningen. Han skulle dit på en måndag. Han åkte aldrig dit utan sa att startmotorn inte fungerade. Egentligen hade han inga pengar till bensin, men skämdes för att berätta det. Ett nytt möte planerades, men han hade inte råd att köpa bensin för att ta sig dit heller. Han blev inte erbjuden några bussbiljetter av Samhall. Han fick ingen socialhjälp eftersom han hade arbete. Han har inte haft någon inkomst under hela denna period, förutom 1 200 kr i semesterersättning från Samhall. Hans fru har pension och han har även lånat pengar. Han fick aldrig någon lön för de tre dagarna han arbetade i juni 2001.

O.B.: Han hade en städfirma i 3,5 år, vilket övertogs av Samhall 1994. I samband med detta blev han anställd som chef. Han arbetade fram till 1999 och byggde upp verksamheten i Härnösand, Kramfors, Sollefteå och Sundsvall. I slutskedet var R. hans chef i tre månader. P-A.W. ville byta jobb sedan Samhall tagit över verksamheten. Han hade problem med en fot och axlarna. R. måste ha varit medveten om P-A:s skador, då P-A. tidigare arbetat under R. på ridskolan. Han anpassade arbetsuppgifterna efter P-A:s förutsättningar. Under större delen av tiden hade P-A. ett passande jobb på

Volvo i Sollefteå. B. kommer inte ihåg om P-A. var på andra arbetsplatser. P-A. klarade jobbet bra och trivdes. Han uppfattade det aldrig som om P-A. höll sig undan, men P-A. hade lite humör. Det förekom ingen trappstädning på Volvo, endast städning av kontor och bilfirmor. P-A. arbetade på Volvo heltid. Det är felaktigt att Samhalls avtal med Volvo endast innebar ersättning för en timme per dag, det var mer än så. Han hade ansvaret för Volvo fram till dess att han slutade. Det fanns inga passande jobb i närheten därför fick P-A. arbeta på Volvo. Det låter som en efterhandskonstruktion att P-A. erbjudits plats i den mobila städgruppen. När han slutade på Samhall var P-A. sjukskriven. Han känner till verkstaden i Nyland och Återvinningen i Kramfors men kan inte bedöma om P-A. kunnat klara av att arbeta där.

S.W.: Hon skulle arbeta på Samhall under sommaren 2001 och börja på samma dag som sin far P-A. I början av juni 2001 åkte de till Samhalls lokaler i Sollefteå. Hon skulle träffa en person som hette L.P. P-A. gick dit för att få ett städjobb. Han visste inte vart och hade inget bestämt arbete i tanke. När de kom dit sade A.M.: ”P-A., vad gör du här, du skall inte vara här”. P-A. berättade senare att han talat med R. vilken hade sagt att det inte fanns något städjobb. P-A. var förvånad, arg och besviken. Ett par veckor senare fick hon förfrågan om hon kunde komma och jobba trots att hon var sjuk. Det rörde ett heltidsjobb. Hon frågade då varför de inte erbjöd P-A. jobb. Hon fick beskedet att det inte angick henne utan att det var en sak mellan P-A. och R. Hon har besökt Återvinningen och vet att det är en brant trappa. Hon har ingen uppfattning om det går att arbeta på endast ett plan. P-A. har haft det kärvt under de senaste åren som processen pågått.

A.M.: Han var gruppleddare hos Samhall i Sollefteå 1999. Han kom i kontakt med P-A. när städgruppen övergick till tjänstesidan på Samhall och K.F. anställdes som chef. Han och F. kontaktade all städpersonal inklusive P-A. De kontrollerade alla städområden och kommit fram till att Samhalls uppdrag på Volvo endast var för 1,5-2 timme per dag och P-A. var där 8 timmar. P-A. upplystes att han inte kunde vara på Volvo hela arbetstiden, utan även måste syssla med andra städuppgifter. P-A. ville inte detta då han trivdes bra på Volvo. Dagen efter sjukskrev P-A. sig. Efter P-A:s sjukskrivning kom han till verkstaden i Sollefteå tillsammans med sin dotter och frågade om han fick jobba. Han minns inte om han frågade P-A. vad han gjorde i Sollefteå. Han erbjöd P-A. städjobb i Sollefteå. P-A. erbjöds att arbeta hos Volvo 2 timmar per dag om han även tog andra städjobb, men det ville han inte.

T.E.: Han arbetar inom Samhall som personalutvecklingschef i region Sundsvall vilket omfattar Västernorrlands, Jämtlands och Gävleborgs län. Samhall erbjuder meningsfull sysselsättning för funktionshindrade personer. Meningsfull avser att arbetet skall vara efterfrågat på marknaden. Arbetet skall därutöver var rehabiliterande och personalutvecklande. Samhall är ett helägt statligt bolag. Målen är att 5% av de anställda varje år skall överföras till den reguljära arbetsmarknaden. Samhall skall också uppvisa ekonomiskt resultat. Sammanlagt har Samhall ca 22 700 anställda. Av dessa finns 2 600 i hans region. Arbetsförmedlingen anvisar personer med dokumenterade handikapp till Samhall. Samhalls enda styrinstrument är arbete. Det finns

inget värde för Samhall att säga upp en anställd. Troligtvis blir samma person anvisad på nytt till Samhall. Arbetsvillkoren för de anställda följer arbetsmarknaden i övrigt, t ex har de anställda arbetsplikt. Han kom i kontakt med P-A:s ärende i och med brev från P.L. Han svarade därefter P.L. genom brev efter han kontaktat R. och M. Han erbjöd även P.L. att P-A. skulle arbeta vid Återvinningen i Kramfors och verkstaden i Nyland. Under processens gång har Samhall försökt att erbjuda arbete. Han har dock inte erbjudit P-A. arbete personligen. Det är Samhall som har kontaktat P-A. och inte tvärtom. Samhall har även erbjudit P-A. en månadslön i förskott och pengar till bussbiljett. Samhall kan inte tvinga någon arbetstagare att arbeta. De anställda måste visa intresse, egen vilja och motivation. Enligt R. fanns det ett läkarintyg avseende P-A. som avrådde från städuppdrag. Det var därför olämpligt att erbjuda P-A. städuppdrag. P-A. erbjöds istället ett ospecificerat uppdrag på verkstaden i Nyland och senare även på Återvinningen. Samhall hade inte heller några arbetsuppgifter i Sollefteå under den aktuella tiden.

E.R.: Han är distriktchef i Samhalls team Höga Kusten (Kramfors, Örnsköldsvik och Sollefteå). Problemen började när B. slutade och K.F. gjorde en översyn av städuppdragen. Volvo betalade endast för 1,5 timme städning per dag, medan P-A. arbetade där i 8 timmar. Vanligtvis arbetar Samhalls personal dubbelt så lång tid som Samhall får betalt för. Skillnaden i detta fall var dock för stor vilket P-A. informerades om. M. erbjöd P-A. arbete i den mobila städgruppen i Sollefteå. P-A. lämnade då arbetet och sjukskrev sig. P-A. var under sjukskrivningstiden uppe hos honom flera gånger och visade sjukintyg. Enligt sjukintygen kunde inte P-A. arbeta med städning. P-A. uppgav också att han skulle bli sjukpensionär. När P-A. återvände från sjukskrivningen ringde M. till honom och sa att P-A. inte ville arbeta i den mobila städgruppen i Sollefteå. P-A. ville ha tillbaka sitt gamla jobb på Volvo. När P-A. kom till honom var han arg och upprörd på att han blivit friskskriven. Enligt läkarintyg var det ej lämpligt med städjobb för P-A. Han försökte få P-A. att inte välja städarbete och erbjöd honom andra arbetsuppgifter. P-A. har hela tiden bett om städjobb. Han tyckte emellertid att det var dumt att föreslå jobb i den mobila städgruppen när P-A. redan sagt nej. Han föreslog därför efter en diskussion med P-A. verkstaden i Nyland. P-A. skulle själv få välja vad han ville göra där. Han har själv arbetat som personalledare på verkstaden i Nyland och där finns arbete med vaktmästeri, förråd, chaufför, restaurang, städ, kök m.m. Flera personer med skador i rygg, nacke eller fötter arbetar där. De anpassar uppgifterna efter individen och det finns också ett vilorum. P-A. åkte dit men återvände efter 20 min. Han sa att han inte kunde klara det utan ville ha ett annat jobb. P-A. sa att han ville städa igen. Han erbjöd då P-A. att städa på Återvinningen. På Återvinningen kan man också arbeta med snickeri, chaufförsverksamhet, smedja, textiltryck, kök, butik m.m. Det är inget hinder att man har en fot- eller axelskada. Ibland är det enda kravet att folk inställer sig på jobbet. De kom överens om att P-A. skulle börja där på halvtid och vara tjänstledig den andra halvan. Den första arbetsdagen kom inte P-A. Däremot kom han den andra dagen vilket var efter en helg. P-A. gick med C. och var där i två dagar varefter han blev hemma. Han ringde till P-A., som förklarade att han hade problem med ryggen, men att det inte hade med jobbet att göra. P-A. sa även

att han skulle komma tillbaka, vilket han aldrig gjorde. Han skickade ett brev till P-A. och frågade varför han inte kom till jobbet. P-A. ringde och uppgav att han skulle komma, men sa inte varför han uteblivit. P-A. dök dock aldrig upp. Samhall skickade därefter ett nytt rekommenderat brev till P-A., vilket han inte tog emot. Han träffade P-A. på Dannero travbana och bad P-A. komma till kontoret. P-A. dök dock aldrig upp. Personalchefen V.S. tog sig senare an fallet och åkte hem till P-A. tillsammans med K-Å.M. De försökte få P-A. att återvända till jobbet. De bestämde dock att de skulle träffas igen hos honom. Han kunde inte närvara vid det mötet, men fanns tillgänglig per telefon. P-A. ville inte samarbeta och de hotade därför med uppsägning. Syftet med mötet var dock att få tillbaka P-A. i arbete. En uppsägning skickades därefter per post. P-A. har efter uppsägningen sagt att han skall inställa sig på Återvinningen i början av januari 2003, men kom inte. När han ringde uppgav P-A. att bilen inte startade. Dagen efter uteblev också P-A. Han ringde P-A., som uppgav att han inte hade pengar till bensin men att han kunde komma efter att han varit hos socialen. P-A. har inte uppgivit några skäl varför han inte vill arbeta på Återvinningen. Han kan arbeta på övre eller undre planet och det är inget hinder om han inte kan röra sig däremellan. Det finns toalett och omklädningsrum både uppe och nere. P-A. ville vid något tillfälle jobba på Graninges idrottsplats och Samhall accepterade tre månaders praktik. P-A. dök dock aldrig upp. Det är inrapporterat att P-A. fått lön för två dagar i juni 2001. Samhall har ingen anledning att säga upp en person. Samhall tar större hänsyn än vad de gör på den privata marknaden. P-A. har efter uppsägningen blivit erbjuden städjobb på Återvinningen och verkstaden i Nyland. Han har inte gett direkta order utan kommit överens med P-A.

K-Å.M.: Han anställdes på Samhall den 1 april 2000 och arbetade som personalledare för städ och bemanning. Idag arbetar han med att söka jobb åt medarbetare och placerar folk på företag. Dessutom räknar han på städuppdrag. Samhall räknar sina priser som den övriga branschen och adderar den extra tid som krävs beroende av arbetarens handikapp. Samhall hade ett städuppdrag på Volvo om 1,5 timme medan P-A. arbetade där heltid. Detta var ej ekonomiskt försvarbart. Med anledning av detta erbjöds P-A. arbete i den mobila städgruppen i Sollefteå. När han började i företaget hade den mobila städgruppen hand om Volvouppdraget. Han gjorde ett hembesök hos P-A. tillsammans med V.S. sommaren 2002. De försökte få tillbaka P-A. i arbete och föreslog den mobila städgruppen. P-A. ville tillbaka till Volvo. P-A. framförde kritik mot R. och det bestämdes att de skulle ha ett nytt möte i Kramfors tillsammans med R. De diskuterade även Återvinningen i Kramfors varvid P-A. sa att han hade problem med foten och kunde inte gå i trappor. De informerade att städningen kunde delas upp på två personer med varsin våning. P-A. har efter uppsägningen erbjudits jobb på verkstaden i Nyland och på Återvinningen, men inte infunnit sig till arbetet. Den 7 januari 2003 väntade han på P-A. på Återvinningen, men P-A. dök aldrig upp. Samhall har inte kunnat göra något mer.

G.E.: Han arbetar hos kommunen på Återvinningen i Kramfors. Återvinningen är en arbetsplats som sysselsätter personer som står utan för den vanliga arbetsmarknaden. Arbetstagarna blir anvisade dit. R. ringde och

frågade om de kunde ordna arbete åt P-A. De diskuterade inga arbetsuppgifter. De talade dock om att P-A. hade problem med fot och rygg. Det behöver inte vara ett hinder att en person har fot- eller axelproblem. Man kan anpassa arbetsuppgifterna och oftast fungerar det bra. Även rullstolsbundna personer har kunnat arbeta där. Det minns inte om han diskuterade med R. om vilka arbetsuppgifter som P-A. skulle ha, men de talade om städning. P-A. ringde och sa att han inte kunde komma på grund av ekonomiska svårigheter, men han kom dock den andra dagen. P-A. arbetade på Återvinningen i två dagar. Han minns inte om P-A. förflyttade sig mellan våningarna. Det hade varit möjligt att endast städa på en våning. Det finns en anteckning om att P-A. var sjuk den 7 juni 2001.

I.E.: Han arbetar som personalledare på verkstaden i Nyland sedan september 2000. Byggnaden är i ett plan med bl a måleri, monteringshall och plåtslageri. Det finns arbeten som kan utföras både sittande och stående. De anställda är anvisade personer med fysiska eller psykiska handikapp. Det är inget tungt jobb. Flera personer med fot-, rygg-, eller axelproblem arbetar där. Han har aldrig träffat P-A. R. ringde och sa att P-A. var på väg dit, men han kom aldrig. Om P-A. kommit hade de diskuterat olika arbetsuppgifter med honom.

Tingsrättens bedömning.

Ogiltigförklaring av uppsägning och ideellt skadestånd

Den 26 augusti 2002 sades P-A.W. upp från sin anställning hos Samhall. Uppsägningen grundades på att P-A.W. olovligen varit frånvarande från sitt arbete sedan den 6 juli 2001.

Som grund för att uppsägningen är ogiltig har P-A.W. anfört att det inte finns någon saklig grund för uppsägning, dels eftersom hans skador utgjort hinder att utföra de arbetsuppgifter Samhall ålagt honom och dels eftersom han inte beordrats att återgå till arbete.

Samhall har gjort gällande att P-A.W. olovliga frånvaro utgjort saklig grund för uppsägning, eftersom P-A.W. inte haft något giltigt skäl för sin frånvaro då han beretts tillfälle till arbetsuppgifter han klarar av samt att han trots tillsägelser inte återgått i arbete.

Av utredningen i målet framgår att P-A.W. i augusti 1999 sjukskrev sig på grund av axelbesvär. Detta skedde omedelbart sedan han av Samhall fått beskedet att han inte längre kunde få arbeta på heltid med städning hos Volvo, vilket besked P-A.W. ostridigt hade svårt att acceptera. Huruvida P-A.W. i detta sammanhang blev erbjuden arbete på Samhalls mobila städgrupp i Sollefteå, som Samhall gjort gällande, har inte gått att säkert utreda. Enligt tingsrättens mening framstår det under alla förhållanden som sannolikt att den utlösande faktorn till sjukskrivningen var att P-A.W. inte accepterade Samhalls besked att han inte längre kunde få utföra städning på heltid hos Volvo.

P-A.W. blev friskskriven i maj 2001 och inställde sig därefter hos Samhall i Sollefteå. P-A.W. har uppgett att han då inte erbjöds några arbetsuppgifter i Sollefteå. Enligt A.M. erbjöds P-A.W. städarbete i Sollefteå under förutsättning att han även städade på andra ställen än Volvo. E.R. har uppgett att A.M. per telefon uppgav att P-A.W. inte ville arbeta i den mobila städgruppen i Sollefteå. Under alla omständigheter blev P-A.W. uppmanad att inställa sig hos Samhall i Kramfors, där han träffade E.R. Om detta besök har P-A.W. berättat att E.R. inte ville förklara varför han inte fick fortsätta med städarbete och att E.R. ville att han skulle arbeta i verkstaden i Nyland, vilket han inte ville. E.R. har berättat att han – med hänsyn till P-A.W. fysiska problem – försökte få P-A.W. att välja andra arbetsuppgifter än städning och att han ansåg det meningslöst att föreslå arbete i den mobila städgruppen i Sollefteå, eftersom P-A.W. redan tackat nej till detta arbete.

P-A.W. accepterade att besöka verkstaden i Nyland. P-A.W. har berättat att han vände på vägen dit men att han besökte verkstaden senare samma dag, att han inte träffade några företrädare för Samhall men att han insåg att han av psykiska skäl inte skulle kunna arbeta bland så mycket folk och att han därefter återvände till E.R. I.E. har uppgett att P-A.W. aldrig kom till verkstaden. E.R. har berättat att P-A.W. återvände till honom redan efter 20 minuter. Enligt tingsrättens mening tyder mycket på att P-A.W. aldrig besökte verkstaden i Nyland.

P-A.W. erbjöds därefter städarbete på Återvinningen i Kramfors. Efter några dagars fördröjning inställde P-A.W. sig och arbetade där under tre arbetsdagar, varefter han uteblev från arbetet. P-A.W. har berättat att foten de dagar han arbetade blev allt sämre och att han därför uppgav för sina arbetskamrater att han var förkyld och att han inte skulle återvända dit samt att han några senare tog kontakt med E.R. Denne har uppgett att det var han som kontaktade P-A.W., som uppgav att han hade problem med ryggen som inte med arbetet att göra och att han skulle återvända till Återvinningen, vilket han dock inte gjorde.

Därefter synes några direkta kontakter inte ha tagits mellan P-A.W. och Samhall förrän den 7 december 2001 då Samhall skickade ett brev till P-A.W. I brevet påpekades att han varit ogiltigt frånvarande från arbetet under mycket lång tid. P-A.W. uppmanades i brevet att ta kontakt med E.R. P-A.W. har berättat att han inte ringde upp E.R., eftersom han förstod att man ville att han skulle säga upp sig. Enligt E.R. ringde P-A.W. upp honom och uppgav att han skulle återvända till Samhall.

I juli 2002 gjorde Samhall ett besök i P-A.W:s bostad. Enligt K-Å.M. försökte man få P-A.W. att återgå i arbete och föreslog arbete i den mobila städgruppen, vilket P-A.W. inte ville. P-A.W. har om detta besök uppgett man frågade varför han stannade hemma men han inte erbjöds något arbete.

Någon tid senare sammanträffade P-A.W. med företrädare för Samhall. E.R. har berättat att syftet var att få P-A.W. att återgå i arbete men att P-A.W. – sedan det stod klart att han inte ville samarbeta – hotades med uppsägning.

P-A.W. har berättat att han uppfattade att syftet med mötet var att han skulle skriva under en uppsägning, vilket han vägrade göra.

Av de kontakter mellan Samhall och P-A.W. som redovisats ovan måste anses framgå att P-A.W:s sjukskrivning 1999 föranleddes av att han inte fick arbeta på heltid hos Volvo och att han efter en lång sjukskrivningsperiod inte accepterade städarbete under några andra villkor. P-A.W. har varit ovillig att prova de arbetsuppgifter som finns på verkstaden i Nyland. Han har efter tre dagars städarbete på Återvinningen uteblivit från arbetet. P-A.W. har i brev från Samhall upplysts om sin långa ogiltiga frånvaro. Trots brevet och två sammanträffanden med Samhall har han inte återgått till sitt arbete. P-A.W. som skäl härför anfört att han på sina besvär inte klarat av de arbeten Samhall erbjudit honom. Det är därför av intresse att utreda vilka arbetshinder P-A.W. har och om Samhall erbjudit arbetsuppgifter som P-A.W. haft möjlighet att klara av.

När det gäller P-A.W:s fysiska problem framgår av de journalhandlingar han åberopat att det 1994 konstaterades att han hade en alltmer tilltagande belastningsrelaterad smärta i höger fotled, att smärtan i vissa lägen var skärande som gjorde att P-A.W. hade svårt att stå på benet. P-A.W. genomgick en fotoperation och i september 1995 konstaterades att den rörelseinskränkning P-A.W. haft var borta liksom ytterlägessmärtan och svullnaden. Däremot kvarstod nedsatt belastningstålighet och en besvärande molande värk. P-A.W. har uppgett att han även hade problem med sina axlar och att fotskadan inte blev bättre efter operationen. Enligt läkare skulle han inte anstränga foten och bli undvika trappor. Av sjukintyg i januari och mars 2001 framgår P-A.W. hade nedsatt kraft i vänster arm och kronisk värk i höger axel. P-A.W. har berättat att han under tiden hos Samhall fick han allt större problem med höger axel och att han skulle undvika att använda armarna över axelhöjd.

Av de uppgifter E.R., G.E. och I.E. lämnat framgår att det både på Samhalls verkstad i Nyland och på Återvinningen i Kramfors finns arbetsuppgifter som P-A.W. tveklöst kunnat klara av att utföra trots de handikapp han enligt ovan har. Enligt tingsrättens mening har därför P-A.W. inte haft någon godtagbar anledning att utebli från sin arbetsplats på grund av sina fysiska handikapp.

Olovlig frånvaro från en arbetsplats utan godtagbar anledning har i praxis godtagits som saklig grund för uppsägning även i fall där frånvaron varit förhållandevis kort. P-A.W. har olovligen uteblivit från sitt arbete på Samhall mellan den 7 juni 2001 och till dess han sades upp den 26 augusti 2002, dvs under mer än ett år. Han har under denna tid uppmanats att prova olika arbetsuppgifter hos Samhall. P-A.W. har åtminstone när det gäller verkstaden i Nyland vägrat att prova om där funnits arbetsuppgifter han klarade av. P-A.W. har i sina kontakter med företrädare Samhall lämnat olika uppgifter till orsaken till att han inte kunde arbeta med de arbetsuppgifter Samhall ville att han skulle utföra. Det finns därför anledning tro att P-A.W:s verkliga skäl för utevaron varit något annat och att det är som Samhall

påstår, att P-A.W. vägran beror på att han inte accepterat annat arbete än städning hos Volvo.

Samhalls arbetstagare omfattas inte av lagen om anställningsskydd, som dock i vissa hänseenden skall tillämpas analogt. Enligt det kollektivavtal som gäller mellan Samhall och P-A.W. skall arbetstagare utföra de arbetsuppgifter, som är förenade med anställningen varvid arbetsinstruktioner och övriga av arbetsledningen lämnade anvisningar skall iakttas. Vidare framgår att giltig frånvaro snarast skall anmälas till arbetsgivaren, som skall underrättas om beräknad tidpunkt för återkomst i arbetet.

P-A.W. har vid flera tillfällen – i vissa fall efter överenskommelse med Samhall – uppmanats att inställa sig till möten och till olika arbetsplatser i syfte att hitta lämpliga uppgifter åt honom. Han har fått brev där det påpekats att hans utevaro var att betrakta som olovlig och att Samhall såg allvarligt på detta. P-A.W. har – åtminstone sedan juli månad 2001 – konsekvent vägrat att inställa sig på någon arbetsplats hos Samhall. Tingsrätten bedömer att hans agerande är att jämställa med ordervägran. P-A.W. har således visat illojalt beteende och en ovilja att ställa sig till Samhall förfogande under andra villkor än att han själv fick bestämma arbetsuppgifter. Denna bedömning stöds av att P-A.W. sedan han väckt talan mot Samhall och yrkat att uppsägningen skall förklaras ogiltig intagit samma ståndpunkt gentemot Samhall, trots att hans anställning till följd av hans talan vid tingsrätten består. Tingsrätten gör sammantaget den bedömningen att P-A.W. inte haft något giltigt skäl för sin frånvaro och att han trots tillsägelser inte återgått i arbete. Det har därför funnits i sakliga skäl att säga upp P-A.W. från hans arbete.

P-A.W. har åberopat att den uppsägningen inte grundar sig på förhållanden som förelegat inom två månader före uppsägningen och dessa därför inte får åberopas som grund för uppsägningen.

Om uppsägningen beror på förhållanden som hänför sig till arbetstagaren personligen får den enligt 7 § 4 st. lagen om anställningsskydd inte grundas enbart på omständigheter som arbetsgivaren känt till mer än två månader före tidpunkten för uppsägningen. Tingsrätten konstaterar att Samhalls uppsägning inte grundar sig någon specifik händelse utan på omständigheter som förelegat kontinuerligt i vart fall sedan juli 2001. Uppsägningen är således inte enbart grundad på omständigheter som förelegat mer än två månader före tidpunkten för uppsägningen och ovan angivet lagrum är därför inte tillämpligt.

Samhall har således haft saklig grund för sin uppsägning av P-A.W. Hans yrkande om ogiltigförklaring av uppsägningen skall således ogillas. I följd härav skall även hans talan om ideellt skadestånd lämnas utan bifall.

Utebliven lön

Tingsrättens bedömning ovan innebär att P-A.W olovligen uteblivit från sitt arbete. Han är därför inte berättigad till någon lön de dagar han inte arbetat. Av utredningen framgår emellertid att P-A.W. arbetade tre dagar hos Samhall i början av juni 2001. Han har gjort gällande att han inte erhållit någon lön för dessa dagar. Samhall har påstått motsatsen och åberopat kopia av ett löneutbetalningsunderlag avseende P-A.W. till stöd för sitt påstående.

Den som påstår att betalning skett har enligt praxis bevisbördan för att så skett. Det av Samhall åberopade löneutbetalningsunderlaget är för en utomstående svårbegripligt och utgör enligt tingsrättens mening inte tillräcklig bevisning för att lön utbetalats till P-A.W. Samhall skall därför förpliktas betala lön för tre dagar, vilket med hänsyn till angiven månadslön kan uppskattas till 2 150 kr, jämte yrkad ränta på beloppet.

Rättegångskostnader

Vid rättegång i arbetstvist kan förordnas att vardera parten skall bära sin rättegångskostnad om den part som förlorat målet hade skälig anledning att få tvisten prövad. Denna bestämmelse är ett undantag från huvudregeln i rättegångsbalken att den förlorande parten skall ersätta motparten hans rättegångskostnad och kan tillämpas både när rättsfrågorna och bevisfrågorna varit svårbedömda.

I detta fall kan varken rättsfrågorna och bevisfrågorna anses vara av sådant slag att det finns skäl förordna att vardera parten skall bära sin rättegångskostnad. P-A.W. skall därför ersätta Samhall för rättegångskostnader. Han har beträffande dessa endast invänt att han överlåter åt tingsrätten att bedöma om ombudets timkostnadsnorm, 2 000 kr inkl. moms, är skälig. Tingsrätten anser yrkad ersättning skälig. P-A.W. skall därför ersätta Samhall för rättegångskostnader med yrkat belopp, dock inte till den del beloppen avser moms eftersom momsen inte kan anses utgöra en kostnad för Samhall som är momsredovisningsskyldigt.

DOMSLUT

1. Tingsrätten ogillar P-A.W:s yrkande att av Samhall Midland AB gjord uppsägning av honom den 26 augusti 2002 skall förklaras ogiltig.
2. Tingsrätten ogillar P-A.W:s yrkande att Samhall Midland AB skall förpliktas betala skadestånd till honom.
3. Tingsrätten förpliktar Samhall Midland AB att till P-A.W. betala tvåtusenetthundrafemtio (2 150) kr jämte ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen fr o m 2001-06-27 tills betalning sker.
4. Tingsrätten fastställer P.L:s ersättning enligt rättshjälpslagen till sjuttiofemtusensexhundrasjuttiofem (75 675) kr, varav 70 000 kr för arbete, 4 600 kr för tidsspillan och 1 075 kr för utlägg. Av beloppet är 15 074 kr moms.

5. Tingsrätten förpliktar P-A.W. att till Samhall Midland AB betala ersättning för rättegångskostnader med sextiosextusenåttahundratrettiosex (66 836) kr, varav 61 600 utgör ombudsarvode, jämte ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen från 2004-03-31 och tills betalning sker.